

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Saarinen, Taina

Title: Tutkijan tietopaketti tiedepolitiikkaan

Year: 2014

Version:

Please cite the original version:

Saarinen, T. (2014). Tutkijan tietopaketti tiedepolitiikkaan. *Tiedepolitiikka*, 39(4), 58-59.

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Reetta Muhonen & Hanna-Mari Puuska *Tutkimuksen kansallinen tehtävä. Vastapaino 2014.*

Tutkijan tietopaketti tiedepolitiikkaan

Reetta Muhosen ja Hanna-Mari Puuskan toimittama *Tutkimuksen kansallinen tehtävä* on ensimmäinen suomessa julkaistu opus, jossa mennään yhteiskunnallisen vaikuttavuuden pilkkomisessa tällä laajuudella ohi mielikuviamme ohjailevien perinteisten dikotomioiden. Kyytiä saavat niin perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen keinotekoinen jaottelu kuin tieteellisen ja yleistajuisen julkaisemisen näennäishelppo rajanveto tai jumittuminen kansallisen ja kansainvälisen julkaisutoiminnan arvotuksiin. Samalla laajennetaan katsetta kohti kaikkinaista tiedon levittämistä ja hyödyntämistä – kansallisesti ja universaalisti.

Kirjan artikkeleissa tarkastellaan yhteiskunnallista vaikuttavuutta, tutkimusjulkaisemista, tutkimustulosten hyödyntämistä ja hyvän tieteen kriteerejä. Kokoelman avaa toimittajien johdanto, jossa he luovat katsauksen kirjan teemoihin. Johdanto-osion toisessa artikkelissa *Teijo Makkonen, Tuomas Seppä, Pekka Rantanen ja Jarno Valkonen* problematisoivat kotimaisen tiedekustantamisen tilaa kansainvälisessä toimintaympäristössä. Ihanteellista tiedejulkaiseminenkin on silloin, kun se ylittää tutkimuksen, opetuksen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden rajat, kuten Makkonen ja kumppanit toteavat.

Kirjan yhteiskunnallista vaikuttavuutta käsittelevän osan avaa *Erkki Karvosen* artikkeli tiedosta ja tieteestä erilaisten todellisuuksien tuottajana. Yhteiskunta, sen paremmin kuin tutkimuskaan, eivät ole monoliittisiä könttejä, vaan kyseessä on Karvosen sanoin kamppailu perspektiiveistä. Se, joka pääsee määrittelemään ongelman, saa etumatkaa myös ratkaisumallien tarjoamisessa.

Marja Alastalo, Risto Kunelius ja Reetta Muhonen ovat purkaneet artikkelissaan vaikuttavuuden mielikuvastot innovaatioiden, huipputieteen, evidenssitieteen, professiotieteen ja julkisen tieteen kategorioihin. Näyttäisi siltä, että kansallisen päätöksenteon ja markkinatalouden mielikuvasto on hallinnut kamppailua yhteiskunnallisen vaikuttavuuden määrittelystä vaikkapa ammattikuntien tai kansalaisyhteiskunnan kustannuksella. Vaikuttavuuden mielikuvastojen purkaminen avaa hyvin myös sitä keskustelua, mitä kaikkea ”hyvään tieteeseen” liittyy”. Ongelma tietysti on vähän sama kuin ”laadun” kanssa: molemmista voi jatkossa puhua vain poistamalla samalla varmistimen.

Työskentelen tällä hetkellä laitoksella, jolla on paljon yhteiskunnallisia, erityisesti kielitaidon arviointiin ja kielikoulutuspolitiikkaan liittyviä tehtäviä. Olemme olleet tietoisia tässäkin kirjassa esitetystä ajatuksesta, että yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja tieteellinen toiminta eivät ole sillä tavalla erillisiä, millaisina ne usein näyttäytyvät nykyisessä tiedepoliittisessa keskustelussa. *Suvi Ronkainen, Asko Suikkanen ja Marika Kunnari* antavat artikkelissaan kiinnostavan esimerkin tutkimuksen teosta erilaisten yhteiskunnallisten tarpeiden ja vaatimusten paineissa ja moninaisissa asiantuntijaverkostoissa. Samalla he kuitenkin muistuttavat siitä, että tutkimuksen on oltava selkeää omissa episteemisissä näkökulmissaan, jotta se voisi täyttää yhteiskunnallista tehtävänsä.

Kirjan kolmas osa käsittelee tutkimustulosten julkaisemisen problematiikkaa. *Otto Auranen* ja *Janne Pölönen* tarkastelevat artikkelissaan keskustelua ja kritiikkiäkin herättäneen Julkaisufoorumin taustoja. Erityistä painoa heidän käsittelyssään saa kotimaisten julkaisujen asema JuFo-luokittelussa. Samalla he pölyttävät sitä yleistä käsitystä, että tieteellinen julkaisu tapahtuu englanniksi ja niin sanottu populaarijulkaiseminen tai yhteiskunnallisesti vaikuttava julkaiseminen suomeksi. Julkaisufoorumin luokittelu antaa näkyvyyttä myös kotimaisilla kielillä tehtävälle tieteelliselle työlle.

Elina Late ja *Hanna-Mari Puuska* erittelevät artikkelissaan valtion tutkimuslaitosten ja yliopistojen tutkimusorientaatioiden välisiä eroja ja yhteneväisyyksiä. Perinteisestihän on totuttu ajattelemaan, että yliopistot hoitavat tieteellisen (perus-)tutkimuksen, ja erilliset tutkimuslaitokset taas yhteiskunnallisen (soveltavan) tutkimuksen. Laten ja Puuskan mukaan määräävämpää näyttäisi kuitenkin olevan tieteenala, jolloin yhden alan tutkimuslaitosten erot näkyvät selvemmin kuin monialaisten yliopistojen. Viittausten näkökulmasta rajanvedon vaikeus (ja tarpeettomuus) näkyy selvästi: tutkimuslaitoksissa tehtävä niin sanottu yhteiskunnallisesti vaikuttava (soveltava) tutkimus näkyy korkeina viittauksina myös Web of Sciencen tyyppisissä tieteellisen tutkimuksen viittaustietokannoissa.

Kirjan neljännen, tutkimustulosten hyödyntämistä käsittelevän osan avaa *Jouni Välijärvi* artikkelillaan PISA-tutkimuksesta ja vaikuttavuudesta. Hän avaa kiinnostavasti yhteiskunnallisesti relevantin tutkimuksen roolia tilanteessa, jossa tutkimukset on monissa maissa otettu median avulla nopeasti yhteiskunnallisen ja poliittisen keskustelun ainekseksi, hyvässä ja pahassa.

Alastalon ja kumppaneiden artikkelissaan kuvaama evidenssitiede on nykyisessä politiikan tekemisessä edelleen pinnalla kuvaamassa tutkimuksen tekijöiden roolia asiantuntijoina rationaalisessa päätöksenteossa. Niinpä olikin kiinnostavaa lukea toisenlainen näkökulma poliitikkojen argumentoinnissaan käyttämään kirjallisuuteen. *Timo Turja* toteaa artikkelissaan, että *logoksen* rinnalla näkyy koko ajan myös *pathos*, kuten argumentoinnin perusteisiin hyvin sopii. Kansanedustajien eniten siteeraamien kirjojen joukosta löytyy tilastollisten vuosikirjojen, lainsäädännön ja Pekka Kuusen *60-luvun sosiaalipolitiikan* lisäksi muun muassa *Raamattu*, Väinö Linnan *Tuntematon Sotilas* ja Aleksis Kiven *Seitsemän veljestä*.

Kirjan viides osa tarttuu hyvän tieteen määrittelyihin. *Pia Vuolanto* tarkastelee artikkelissaan tieteellisiä rajanvetoja ja hyvän tieteen määrittelyjä käyttäen esimerkkinään marraskuussa 2013 roihahtanutta keskustelua ja kohua Pekka Himasen ja Manuel Castellsin teoksesta *Kestävän kasvun malli*. Vuolannon artikkeli sivuaa aihetta, johon tutkijayhteisö törmää tämän tästä: mikä on hyödyllistä tietoa, ja kuka sen pääsee määrittelemään? Kuten Vuolantokin toteaa, himaskeskustelussa ei niinkään puhuttu raportissa esitetyn politiikan sisällöstä, vaan hyvän tieteen määrittelystä.

Arto Mustajoki muistuttaa kokoelman viimeisessä varsinaisessa artikkelissa, että tutkimuksellakin on merkitystä vasta, kun se on tavalla tai toisella asetettu tiedeyhteisön avoimeen tarkasteluun. Erityisen kiinnostavaa Mustajoen artikkelissa on kuitenkin pohdinta julkaisujen ja niitä tuottaneiden tutkijoiden arvioinnin suhteesta.

Katsommeko virantäyttäjien arvioinnissa eteenpäin (kenen suunta näyttää lupaavalta) vai taakse (kenen toiminta on tähän saakka ollut ansiokkainta). Monesti toki kumpaankin suuntaan katsomalla voi päätyä samaan lopputulokseen – mutta ei aina.

Kirjan päättää *Jorma Sipilän* epilogi, joka tiivistää monet kokoelman teemoista. Sipilä keskittyy erityisesti kieleen tutkimuksen kansallisen tehtävän näkökulmasta. Myös Sipilän tekstiä luonnehtii kirjan artikkeleja hyvin kuvaava rajojen ylittäminen – kansalliset tieteet voivat toimia kansainvälisillä foorumeilla ja kielillä, ja kaikki englanniksi kirjoitettu tiede ei ole kansainvälistä.

Kirja-arviota kirjoittaessaan joutuu miettimään, kenelle kirjaa suosittelee. Tämän kokoelman soisi kuuluvan jokaisen tutkijan ajokorttikokeen teoriaosuuteen – kirjalla on tosiaan kansallinen tehtävä, kuten toimittajat *Reetta Muhonen* ja *Hanna-Mari Puuska* avausartikkelissaan toteavat. Kirja antaa aineksia tieteen sisäisten kysymysten pohdintaan: mistä tulevat ne ”suuret” tai visaiset kysymykset, jotka ovat tällä hetkellä niin pinnalla myös – ja erityisesti - ns. tieteellisesti kilpaillussa rahoituksessa. Osaammeko me yhteiskuntatieteilijöinä ja humanisteina avata omia aiheitamme siten, että ne vastaavat näihin visaisiin kysymyksiin?

Ennen kaikkea kokoelman artikkelit purkavat luutuneita käsityksiämme tieteen tekemisestä, julkaisemisesta ja tutkijoiden yhteiskunnallisesta toiminnasta. Ja vieläpä kotimaisella kielellä!